

Է. Է. ԷժԻ ,

եաի ăeăăò ì ăăeòeì ñeēò í ăe, ăì eòì ðăí ò eăoăăðú
 ñì òeăeüí í e ăí òðí ì í eí ăe è ñì òeăeüí í e ðăăí òú
 Ñăðăoì ăñeí ăí ăí ñoăăðñoăăí í í ăí oăoí e-ăñeí ăí oí eăăðñeòăòă

Ի ԺԱԱԷԷՕՐԻ ԾՍ ԷՐ ԼԱԷԷԱԻ Ի ՆՕԷ
 ՕԺՕԱԻ ՆԻ Ի ՆԻ ԱԻ Ի ԱԻ Ի ԱՆԱԷԱԻ ԷՅ Ի ԺԷ ԱԻ ԷԱՇԻ ԲՕ
 ՆԷՆՈՒԱԻ Ը ԷԺԻ ԱԻ Ի ԱԺԱՍ ԱԻ ԷՅ

Ա ăí eüòeí ñoăă eí ăoñòeăeüí ì ðăçăeòúò ñoðăí ì ñeăăí eă ăăñýðeăoëý ăí-
 eăçí e ñeñoăì ú eðí ăí ì ăðăúăí eý ýăeýþoñý ăăăoúăe ì ðe-eí í e ñì ăðe è eí ăăe-
 eăçăoëe ì ăñăeăí eý. Էçó-ăí eă ñòðeòeòðú è ì ðe-eí eí ăăeëeăçăoëe ăí eüí úò
 ăñeăăñoăeă oðí í e-ăñeēò çăăí eăăăí eē ă ñì ăðăí ăí ì ì ì eðă ì ăðăñoă, ò ăúòú
 ì ðăăì ăoì ì oí eüeí ì ăăeòeì ñeēò eññeăăí ăăí eē è ñoăí ăeòñý ì ăí í e çç ăăăí úò
 ñì òeăeüí úò ì ðí ăeăì .

Ի ðeí ýðeă ă 1995 ă. Çăeí í ă «Ի ñì òeăeüí í e çăúeòă eí ăăeēăí ă ă Ժ ì ñeēeñeí e
 Օăăăðăoëe» è ðăçðăăí òeă ì ì ăúò ì ăoí ăí eí ăe-ăñeēò ì ì ăoí ăí ă [5, 6, 7], ì ì çăí e-
 eí Ժ ì ñeē eñì ì eüçí ăăoú ì ăæăoí ăðí ăí úă eðeòăðeē ì ðe ì ì ðăăăeăí eē eí ăăeēă-
 í ì ñe. Էí ăăeēăí ì ñoú ì ì ðăăăeýăoñý eăe ñì òeăeüí ăý ì ăăí ñoăoí - ì ì ñoú
 ăñeăăñoăeă ì ăðoóăí eē çăí ðí ăüý ñì ñoí eēeì ðăññòðí eñoăí ì oóí eöeē ì ðăăí eç-
 í ă, ì ðeăí ăýúăý e ì ăðăí e-ăí eþ æeçí ăăăýoăeüí ì ñe è ì ăí ăoí ăeì ì ñe ñì òeăeü-
 í e çăúeòú. Դ ì ðe-eă ì ò ñoúăñoăí ăăăoăe ì ì ì ăeă ăí ăú ă ñoðăí ă eăăí ðeòeēă-
 oëe oððăòú oðoăí ñì ì ñì ăí ì ñe ñ eí ăăeēeăçăoëeăe, eí ì oăí oëý eí ăăeēăí ì ñe,
 ă ñì ì oăăoñòăeē ñ Ի ăæăoí ăðí ăí í e eēăññeòeēăoëăe (International Classification
 of Impairment, Disability and Handicaps – ICIDH), ì ðeí ýòí e ăñăì eðí í e Ի ðăăí e-
 çăoëe çăðăăí ì òðăí ăí eý ă 1980 ă. [14], ì ì ðăăăeýăo eðeòăðeē ì ăðoóăí eý çăí-
 ðí ăüý, ñoăí ăí e ì ăðăí e-ăí eý æeçí ăăăýoăeüí ì ñe è ñì òeăeüí úă ì ñeăăñoăeý
 ăí eăçí e. Մí æeăñí ì ăăí í e eēăññeòeēăoëe ì í ă «ì ăðăæăăí eăì » (impairment)
 ì ì ì eí ăăoñý oððăòă eēe ă ì ì ăeëý ăí ăoí ì e-ăñeēò, òeçeí eí ăe-ăñeēò, ì ñeòí eí ăe-
 -ăñeēò ñòðeòeò eēe oóí eöeē. Ի ăðoóăí eă æeçí ăăăýoăeüí ì ñe (disability), ì ì
 eēăññeòeēăoëe ăñăì eðí í e ì ðăăí eçăoëe çăðăăí ì òðăí ăí eý, - ăí çí eēăþúăă
 ă ðăçoëüoăòă ì ì ăðăæăăí eý ì ăðăí e-ăí eă eēe oððăòă ăí çí ì ăeí ì ñe ì ñoúăñoăeýoú
 ì ì ăñăăí ăăí oþ ăăýoăeüí ì ñoú, ñ-eòăþúòoþñý ì ðí ăeüí í e ăeý -ăeí ăă-ăñeí ăí ì ă-
 úăñoăă. Մí òeăeüí úă ì ăðăí e-ăí eý (handicaps) ì ðăăí ì eăăăþò ăí çí eēăþúeă

èaçàèè ààí àúñí èòþ ààèèáí í ñòù è +óàñòàèòàèúí í ñòù. Áàèè-èí à í í èaçàòàèý èà-
+àñòàà æèçí è, àú-èñèáí í í àí í í ñí í àáí èè í òáí í è ñàí í àí àí èúí í àí, èàè àúýñ-
í èèí ñù, èí ððàèèðòáò ñ ðýáí í í áúàèòèáí úò ðàðàèòàðèñòèè, á òí í +èñèà èèè è-
+àñèèò, ýàèýþùèòñý í ðààèèòí ðàí è èèè è-àñèí àí è ðààèèèèòàèèí í í í àí í ðí à-
í í çà ó àáí í í è èàòàñ ðèè àí èúí úò.

Í í èó-àí í úà í ðè í ðí àááí èè èññèàáí àáí èý ðaçóèùòàòú í í èaçàèè, +òí èà-à-
ñòáí æèçí è ñèàáòáò ðàññí àððèààòú èàè ñàí í ñòí ýòàèúí úè è í áúàèòèáí úè è í í àí-
òàèòí ðí úè í í èaçàòàèý ñí ñòí ýí èý èí ààèèáí á àñèààñòàèà èòàí è-+àñèí è àí èaç-
í è ñàðàòà. Èññèàáí àáí èý èà-+àñòàà æèçí è í ðàáí í èààþò è í òáí èò ñàí èí àí èú-
í úí í àðáí è-+í èè æèçí áááýòàèúí í ñòè. Áúýàèáí à ñòùàñòàáí í áý çààèñèí í ñòù
èà-+àñòàà æèçí è í ò ñí í ñí áí í ñòè àí èúí í àí è ððòáí àí è ááýòàèúí í ñòè (ð ? 0,05),
+òí í í çáí èýàò í áúàèòèàèçèðí ààòú í ðí òàññ òñòáí í àèáí èý èí ààèèáí í ñòè. Í ðè
àí àèèçà ñí ñòààèýþùàè í í èaçàòàèý èà-+àñòàà æèçí è, ðàðàèòàðèçòþùàè ñí í àðè-
+àñèí à ñí ñòí ýí èà èí ààèèàà (èàè è ñòí í àðí úè í í èaçàòàèý èà-+àñòàà æèçí è), í ð-
í à-+áí à í àèáí èüòàý á, çààèñèí í ñòù í ð òýàèàñòè ñàðàá-í í è í ááí ñòàòí +í í ñòè.
Á í áí úòàè ñòáí àí è ðàðàèòàðèñòèèè èòàí è-+àñèí è àí èaçí è ñàðàòà í èaçúààþò
àèèýí èà í á ñí òèàèúí í í ñèòí èí àè-+àñèòþ áàçàááí òàòèþ èí ààèèáí á, ñòðààþ-
ùèò èòàí è-+àñèí è àí èaçí úþ ñàðàòà.

Í á àúçúàààò ñí í í áí èý, +òí ó èí ààèèáí á, ñòðààþùèò ððí í è-+àñèí è ñàðàá-
í í è í ááí ñòàòí +í í ñòùþ IV òóí èòèí í àèúí í àí èèàñña í í NYHA, ñòùàñòàòáò +, èàý
çààèñèí í ñòù òýàèàñòè ñí í àðè-+àñèí àí ñí ñòí ýí èý è í àñí í ñí áí í ñòè è ððòáí àí è áá-
ýòàèúí í ñòè. Í ðè ððí í è-+àñèí è ñàðàá-í í è í ááí ñòàòí +í í ñòè II-III òóí èòèí í àèú-
í í àí èèàñña í í NYHA á òí àà èññèàáí àáí èý í á àí èüòí í òàèòè-+àñèí í í àòàðèàèà
áúèí òñòáí í àèáí í í òñòòñòàèà èí ððàèýòèè (ð ? 0,2) òýàèàñòè èèè è-+àñèèò í ðà-
àèèòí ðí à èí ààèèèèçàòèè àáí í í è èàòàñ ðèè àí èúí úò (ñàðàá-í í è í ááí ñòàòí +
í í ñòè è òóí èòèí í àèúí í àí èèàñña ñòáí í èàðàèè) è ððòáí àí è çáí ýòí ñòè – òàèòí-
ðà ýòòàèòèáí í è àí çðàñòí í è ñí òèàèèçàòèè èí ààèèáí á.

Èí ààèèáí í ñòù – ñèí æí í á ñí òèàèúí í á ýàèáí èà, çààèñýúàá í ð òàèòí ðí á, í í ðà-
àèýþùèò ñí òèàèèçàòèþ èè-í í ñòè. Èí ààèèèèçàòèý àí èúí úò ðàññí àððèààòñý
èàè í ðèèí í áí èà í ð ñòáí ààðòí á àí çðàñòí í è ñí òèàèèçàòèè èç-çà í àðòòáí èè í ñàí-
áí èý àí çðàñòí úò ñòàòñí á. Á ðaçóèùòàò àí çí èèààò ñí áí à ñí òèàèúí í è èááí òè-
í í ñòè, ñòðáí èáí èà çáí ýòí í ðàáí èñáí í úè ñòàòñ èí ààèèàà. Èí ààèèáí í ñòù (í áýò-
òàèèèáí í ñòù ñí òèàèèçàòèè) òí ðí èòàòñý í ðè í ááí ñòàòí +í í ñòè ó àí èúí í àí ñí-
í àðè-+àñèèò, í ñèòí èí àè-+àñèèò è ñí òèàèúí úò ðàñòðñí á. ñí í ñí àñòàóý èí ààèèèçà-
òèè àí èúí úò, ñòðààþùèò èòàí è-+àñèí è àí èaçí úþ ñàðàòà, èèè è-+àñèèà í ðààèè-
òí ðú í á ýàèýþòñý í àèèààòí úí è. Ðí èü í í ñèàáí èò, í í -àèàèí í í ó, èàðàþò èè-í í ñò-
í úà è ñí òèàèúí úà ðàðàèòàðèñòèèè àí èúí í àí, í áóñèí àèáí í úà í ðàí í ðàèáí úí,
èí í í ðàèáí úí ñí ñòí ýí èàí, «ñèòàòàèèè àí èaçí è» [8] è ðàñòðñú, í ðàáí ñòààèý-
á í úà ñí òèòí í í àèý ýòòàèòèáí í è ñí òèàèèçàòèè èèò, ñòðààþùèò ñí í àðè-+àñèí è
í àòí èí àèè. Áí èaçí ú è á, ñí òèàèúí úà í í ñèààñòàèý í áúààèíýþòñý í í ýòèáí

«ñèòáöëý áí èáçí è», èí òí ðí á í ððáæááð èçí áí èáøèáñý òñèí áèý í ñèðí èí àè-áñ-
 èí è áäýðáèüí í ñòè áí èüí í áí, í ñèðí èí àè-áñ èòþ «οαί ο» áí èáçí è, ñòáí áí ù ðòðáðù
 í ðáæí èð áí çí í æáí ñòáè èè-í í ñòè. Ñòóü – á òí áí ùðáí èè í áúáèðèáí ùð áí çí í æ-
 í í ñòáè ñí ððáí áí èý í í ðèááðèí í í è ñòáðù áí èüí í áí è ñí í ñí áí á á, ðááèèçáðèè
 á òñèí áèýð ðáèáñí í è áí èáçí è. Ñóáúáèðèáí ùè èí í í í á í ð ðáðáèðáðèçóáðñý ñòá-
 í áí ùþ áèðèáí í ñòè ñáí í è èè-í í ñòè áí èüí í áí, á, í áí ðááèáí í í ñòè, í áðáí èçí áí è
 ñáí í ðááøèýðèè, í ðáæáá áñááí, á, í í ðèááðèí í í í-í ððááí í ñòí ùí ððí áí áí. Áí ç-
 í èèááð í áí áðí áèí í ñòí ðáçðááí ðèè èí í ðáí ðèè èè-í í ñòí í áí í í ðáí ðèáèá áí èüí í-
 áí, ñòðáááþþááí èðáí è-áñ èí è áí èáçí ùþ ñáðáðá, è í ðáí èè ááí áèèýí èý í á ýð-
 óáèèáí í ñòí ñí ðèáèèçáðèè. Á í ðèè-èá í ð ñòúáñòáðþùèð á èèðáðáððá [1],
 ááðí ðñèáý èí í ðáí ðèý èè-í í ñòí í áí í í ðáí ðèáèá í ðááí í èáááð ááí í í ðáááèáí èá
 èáè áááèðñ (Í. Áððáü.) – «íáðñí í èðèðèðáí áý» èí áí èðèáí áý ñí ðèáèüí áý
 ñððèðèððá, òí ðí èððþúáý í í çèèþ ñóáúáèðá á ñí ðèáèüí í í í ðí ñòðáí ñòáá. Èè-
 í í ñòí ùè í í ðáí ðèáè òí ðí èððáðñý ñí í áðè-áñ èèí è, èí áí èðèáí ùí è, í ñèðí èí àè-áñ-
 èèí è, ñí ðèáèüí ùí è ñáí èñòááí è èí áèáèáá èáè ñóáúáèðá ñí ðèáèèçáðèè. Èè-í í ñò-
 í ùè í í ðáí ðèáè í í ðáááèýáð ýðóáèèðèáí í ñòí ñí ðèáèèçáðèè ñóáúáèðá, á á ñèð-áá
 ááí áí èáçí è á çí á-èðáèüí í è ñòáí áí è áèèýáð í á òí ðí èðí ááí èá í áðáí è-áí è è
 æèçí áááýðáèüí í ñòè è ñí ðèáèüí òþ í ááí ñòáðí-í í ñòí.

Í áñí í ððý í á òí, +òí á ýèí í í è-áñ èè ðáçáèðùð ñòðáí áð í òí á-áí á ùñí èèè
 í ðí ðáí ò èèð ñí çí á-èðáèüí ùí ðèñèí ñáðáá-í í-ñí ñòáèñòùð ñí á ùðèè, í í èáçáðá-
 èè ñí áðí í ñòè í ð ñáðáá-í í-ñí ñòáèñòùð çááí èáááí èè á ýðèð ñòðáí áð á 3 ðáçá í è-
 æá, +áí á ðí ññèè [10]. Ýòí ð óáèð ñèðáèð í áí èí èç í í í áí-èñèáí í ùð áí èáçá-
 ðáèüñòá áááí áèðáè ðí èè ñí ðèáèüí ùò í ðááèèðí ðí á èí ááèèáí í ñòè – ñí ðèáèü-
 í ùð ñòðáðèðèáðèí í í ùð ðáçèè-èè, áèþ-áþùèð í áðáçí ááðáèüí ùè ððí ááí ù,
 í ðí òáññèí í áèüí ùá í í çèèè ñóáúáèðá, í áèáááí èá ñí ðèáèüí ùí è è í áðñí í áèü-
 í ùí è ðáñðñáí è, ðáèáááí òí ùá çáí ðí á ùþ ñòðáðèðèáðèí í í ùá ðáçèè-èý á í í áá-
 ááí èè, +óáñòáí èí í ððí èý í áá æèçí ùþ è ð.á.

Í áñòæááý èí ááèèáí í ñòí á ðáðí èí áð ñí ðèáèèçáðèè, ñèááóáð í ðèçí áðü í áí á-
 òí áèí í ñòí èí òááðáðáèáí í áí í í áðí áá è í ðí òèèáèèðèá èí ááèèáí í ñòè, èí òí ðáý
 á ñí áðáí áí í í è ðí ññèè í ðááí í èáááð èèøü áðí ðè-í òþ í ðí òèèáèèðèð çááí èááá-
 í èè. Ááðèí èðèý í ðááèèðí ðí á èí ááèèáèçáðèè áí èüí ùð í ðè áí èáçí ýð ñèñòáí ù
 èðí áí í áðáúáí èý í í çáí èèð ðáçðááí ðáðü ñí áðáí áí í òþ èí í ðáí èþþ í ðí òèèáèèð-
 èè èí ááèèáí í ñòè è ñí çááðü èí í í èáèñí ùá í ðí áðáí í ù ðáááèèèðáðèè èí ááèèáí á.
 «Á ñáýçè ñ çáàèñèí í ñòíþ áí çí èèí í ááí èý áí èáçí áè í ð í í èðè-áñ èèð, ýèí í í è-
 -áñ èèð, ýèí èí àè-áñ èèð, èèüððí ùð è ñí ðèáèüí ùð òñèí áèè, èçí áí áí èá (ðèð-ðá-
 í èá) á ñí ñòí ýí èè çáí ðí á ùý í áñáèáí èý ñèááóáð í æéááðù í ð èçí áí áí èý ááí í ùð
 òñèí áèè, á í á í ð áí áðáðáèüñòáá á óæá çáí òúáí í òþ áí èáçí ù» [11].

